

Адаптація сільських мігрантів до умов життя в Харкові (1950–1980-ті роки XX ст.)

Станіслав Іванов

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

E-mail: DiStar-2908@mail.ru

Міграція сільського населення до міста супроводжується певними проблемами, серед яких однією з важливіших є адаптація в міському середовищі. Дослідники з даного питання під адаптацією розуміють здатність людини пристосовуватись до умов нового соціального середовища, до змісту та умов трудової діяльності, навчання без відчуття внутрішнього дискомфорту та конфлікту з середовищем. Умови адаптації мають різноманітну природу: економічну, матеріальну, соціальну та соціально-психологічну, демографічну та особисту. Вони діють на різних рівнях, суспільно-економічного, духовного та культурного життя суспільства. Однією з основних причин міграції сільського населення є те, що сільська місцевість завжди характеризувалась відносно меншим рівнем розвитку продуктивних сил, віддаленістю від культурних центрів, відносно спокійним життям, невеликим різновидом діяльності, зайнятість населення була в основному в сільському господарстві.

Міграція селянина в місто дає йому можливість обрати та засвоїти бажану професію, сприяє його соціальній орієнтації, дає змогу менше залежати від соціального походження та місця проживання. У нього є можливість скористатись конституційним правом на працю, вибір бажаної професії, роду занять, отримання освіти. Адаптація сільського мешканця, період його звикання до міста, досить складний і тривалий процес. Найскладнішим для новоприбулих у місто був перший рік. Сільському мігранту необхідний був тривалий час, щоб адаптуватися до нових умов, переконатись у перевагах міського життя. По-різному проходила адаптація осіб різного віку, статі. Швидше пристосовувалась до міського життя молодь сіл Харківської області, особливо близьких до Харкова. Форми життєдіяльності сільського населення мали певний вплив на формування особистих рис сільських жителів, значно віддалених від життя в містах. Щодо умов життя в місті, які безпосередньо впливають на адаптацію сільських мігрантів, то слід виділити: по-перше – умови життя незалежно від тривалості проживання в місті, по-друге, умови які змінюються в залежності від строку проживання в місті. Для першої групи – мають важливе значення медичне обслуговування, наявність культурно-просвітних установ, деякі види побутового обслуговування, благоустрій міста. Для другої групи – важливими є житлові умови, заробітна плата, прибуток та ін. Як правило, умови другої групи у сільських мігрантів були нижче ніж у міських жителів. Саме від того, як швидко сільський мігрант зможе покращити ці умови, залежить його проживання та адаптація в міську соціальну структуру. Одним з найважливіших компонентів успішного входження сільського мігранта в соціальну структуру міста, є його адаптація в сфері виробничої діяльності, адже переважна більшість мігрантів їдуть до Харкова саме на роботу та навчання. Розгортання науково-технічної революції, швидке зміння виробничих процесів, ускладнення вимог, що висувається до робітника на виробництві роблять особливо актуальним питання, пов'язані з адаптацією новачків на промисловому виробництві. Важливими факторами, що впливали на успішну адаптацію сільського мігранта на виробництві в досліджувані роки були: незадовільна забезпеченість житлом, важкі фізичні умови праці, невдоволеність заробітком та режимом праці, відсутність дитячих садків тощо. Сільські мігранти до Харкова – це молодь у віці від 16 до 30 років. Приїхавши у велике місто на роботу молодь з села сподівалась на місце в гуртожитку. Між тим, на той час, у Харкові, як і в інших промислових центрах України, була гостра житлова проблема. Навіть кадрові робітники ряду підприємств міста багато років стояли на черзі отримання житла. Звичайно, якась частина молодих робітників, отримували місце в гуртожитку, але переважна більшість влаштовувались у знайомих, родичів, знімали житло на околицях міста, або за його межами. Таке становище негативно впливало на адаптацію сільських мігрантів, посилювало плинність робітничих кадрів. Важливим фактором, що забезпечує адаптацію сільських мігрантів є рівень освіти. В досліджувані роки зростало прагнення молоді до більш високого рівня освіти, особливо середньої спеціальної та вищої. Таким чином, процес адаптації сільських мігрантів до Харкова у досліджуванні роки проходив складно і неоднозначно. Особливо щодо адаптації міського середовища, сприйняття міського способу життя. На адаптацію сільського мігранта негативно впливали складні умови на виробництві, відсутність житла тощо.